

Biện pháp giáo dục đạo đức cho trẻ 5-6 tuổi thông qua trò chơi vận động

Vũ Thị Lan*

*ThS. Trường Đại học Tân Trào

Received: 2/2/2023; Accepted: 6/2/2023; Published: 10/2/2023

Abstract: Ethical education for children at any time, anywhere is an extremely necessary job. From ancient times to the present, our parents and grandparents have many ways of educating children about morality in daily life through experience, personal experience and the moral tradition of each family. Today, in the preschool education program, there are many methods to educate children about morality. Organizing movement games is also a content of the program. However, moral education for 5-6-year-old children through movement games has not been focused and exploited much, so the effects of movement games have not been brought into play.

Keywords: Measures, moral education, 5-6 years old children, movement games

1. Đặt vấn đề:

Giáo dục đạo đức (GDĐĐ) được coi là một bộ phận quan trọng của giáo dục (GD) phát triển toàn diện, có mối quan hệ mật thiết với GD trí tuệ, thẩm mỹ và lao động, là nhiệm vụ quan trọng đối với trẻ mẫu giáo, giúp trẻ hình thành kỹ năng vận động cơ bản, giúp trẻ nâng cao thể lực, sức khỏe và các phẩm chất đạo đức có liên quan.

Giáo dục mầm non (GDMN) đã và đang sử dụng rất nhiều phương tiện để GDĐĐ cho trẻ nhưng chủ yếu là thông qua việc cho trẻ làm quen tác phẩm văn học và sinh hoạt hàng ngày mà chưa thấy được trò chơi vận động (TCVĐ) cũng là một trong những phương tiện hữu hiệu để GDĐĐ cho trẻ.

TCVĐ được sử dụng nhiều trong các hoạt động GD thể chất và thông qua sinh hoạt hàng ngày. Qua TCVĐ trẻ được giao lưu với nhau, có sự hợp tác đoàn kết, cùng nhau cố gắng để đạt được kết quả chơi, có sự quyết tâm nỗ lực giành chiến thắng, có sự chia sẻ... nhờ đó nhà GD có thể GD hành vi đạo đức cho trẻ.

2. Nội dung nghiên cứu:

2.1. Thực trạng sử dụng một số biện pháp GDĐĐ cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua trò chơi vận động

TCVĐ là trò chơi được sử dụng nhiều trong các hoạt động giáo dục thể chất và thông qua sinh hoạt hàng ngày. Trên thực tế, các GV mầm non vẫn chưa chú ý và khai thác được tiềm năng này của TCVĐ. Cụ thể, khi tổ chức TCVĐ, GV chủ yếu chỉ chú ý đến dạy cho trẻ biết cách chơi, luật chơi mà chưa tận dụng được những tình huống trong trò chơi để GDĐĐ cho trẻ.

2.2 Một số biện pháp GDĐĐ cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua trò chơi vận động.

2.2.1. Biện pháp 1: Khuyến khích trẻ chia sẻ kinh nghiệm, ý tưởng bí quyết để chiến thắng trong trò chơi.

a. Mục tiêu và ý nghĩa:

Với trẻ em, mọi hoạt động vui chơi đều phải chứa đựng trong đó yếu tố kích thích của trò chơi. Bất kỳ hoạt động nào do trẻ khởi xướng cũng sẽ thu hút trẻ lâu so với hoạt động do người lớn gợi ý. Khi trẻ chọn chơi gì thì trẻ sẽ học được nhiều điều hơn từ trò chơi ấy. Trẻ sẽ rất hứng thú và say mê chơi khi được chia sẻ kinh nghiệm, ý tưởng của bản thân cho các bạn của mình trong một không gian hoạt động nhiều màu sắc.

Đây là biện pháp đầu tiên trong nhóm các biện pháp mà tác giả sẽ áp dụng nhằm GDĐĐ của trẻ 5 - 6 tuổi trong TCVĐ. Từ việc xây dựng và thực hiện biện pháp này, sẽ tạo điều kiện để các biện pháp sau được thực hiện một cách thuận lợi hơn.

b. Nội dung:

Trong quá trình tổ chức hoạt động vui chơi cho trẻ, giáo viên MN hãy làm cho trẻ cảm nhận mình là người đặc biệt và quan trọng đối với các bạn, cần tạo nên một bầu không khí thân thiện, cởi mở và vui tươi, không được áp đặt trẻ chơi theo ý tưởng của GV, tôn trọng và tạo điều kiện thuận lợi nhất ở trẻ được chia sẻ kinh nghiệm, ý tưởng chơi cùng nhau. Đây là điều kiện quan trọng để trẻ có thể bộc lộ hành vi đạo đức của mình.

c. Cách tiến hành:

- Sau khi đã ổn định trẻ, GV cần dành một khoảng thời gian ngắn trò chuyện với trẻ về chủ đề chơi, cách

chơi, luật chơi cho trẻ; bí quyết để chiến thắng cuộc chơi. GV lắng nghe ý kiến của trẻ đặc biệt là các ý tưởng chơi và kinh nghiệm của trẻ để tạo điều kiện tổ chức cho trẻ chơi một cách hiệu quả.

- Khi tham gia vào TCVD, vai trò của GV rất quan trọng đối với trẻ. GV luôn có cử chỉ nhẹ nhàng, tôn trọng, tin tưởng và chấp nhận các ý tưởng tốt của trẻ và như vậy sẽ tạo cho trẻ có niềm tin vào bản thân mình khi tham gia vào các hoạt động. Ngoài ra GV còn luôn khéo gợi ý hứng thú để khuyến khích trẻ chia sẻ ý tưởng, kinh nghiệm chơi với các bạn một cách hiệu quả.

- GV cần phải biết lắng nghe trẻ. Điều này được thể hiện ở hành vi hướng vào trẻ khi nói, chăm chú nhìn vào mắt trẻ, nở nụ cười với trẻ, đồng thời đưa ra lời khen ngợi khi cần thiết. Qua đó tạo cho trẻ niềm vui hân hoan sẵn sàng chia sẻ ý tưởng, kinh nghiệm của bản thân và tạo mối quan hệ tốt với giáo viên và các bạn cùng chơi. GV cần động viên, khen ngợi trẻ đúng lúc; điều đó sẽ khiến trẻ hào hứng hành động tiếp vào những lần sau.

d. Điều kiện vận dụng:

- Phải tạo cho trẻ thực sự thích thú tham gia vào trò chơi.

- Mối quan hệ giữa GV và trẻ, giữa các trẻ với nhau phải cởi mở, chân tình, không gò bó, áp đặt trẻ vào các vai chơi, nhóm chơi mà trẻ không thích.

- GV phải hiểu được nhu cầu, nguyện vọng, khả năng của trẻ đối với các vai chơi.

- Trẻ có khả năng tham gia vào các vai chơi.

- Đảm bảo quyền bình đẳng cho mọi trẻ trong khi chơi.

2.2.2. Biện pháp 2: Hướng dẫn trẻ tự xử lý giải quyết những tình huống vướng mắc xung đột nảy sinh trong khi chơi, giúp đỡ trẻ khi cần thiết.

a. Mục tiêu và ý nghĩa:

Trong khi chơi, không thể tránh khỏi đôi lúc giữa trẻ với trẻ nảy sinh vướng mắc, xung đột. Kết quả của vướng mắc có thể đưa đến xung đột dẫn đến thù hằn lẫn nhau, đổ vỡ tình bạn và trẻ cảm thấy mất vui trong khi chơi, có thể tạo nên sự đối kháng, phá vỡ mối quan hệ bạn bè, tài năng bị bỏ phí và giảm năng suất chơi. Như vậy, tính đoàn kết ở trẻ sẽ mất đi. Tuy nhiên xung đột có thể là động lực của sự phát triển, tăng cường sự hiểu biết, tăng cường sự liên kết và giúp cho mối quan hệ ở trẻ được lành mạnh nếu GV biết giải quyết chúng một cách khoa học và tốt đẹp.

GV cần phải thường xuyên quan sát, theo dõi diễn biến trò chơi của trẻ để kịp thời giúp trẻ giải quyết những xung đột khi trẻ không tự giải quyết được nhằm giúp trẻ 5 - 6 tuổi giáo dục đạo đức trong

trò chơi VD cũng như duy trì tốt các mối quan hệ và duy trì trò chơi ở trẻ.

b. Nội dung:

Trong quá trình tổ chức trò chơi VD, GV luôn gần gũi với trẻ. Khi thấy có biểu hiện xung đột xảy ra mà trẻ không tự giải quyết được thì GV cần kịp thời giúp trẻ giải quyết những vướng mắc đó một cách thoả đáng, làm cho xung đột dịu xuống, thảo luận một cách bình tĩnh với thái độ xây dựng. Làm được điều này sẽ tạo điều kiện cho trẻ có hứng thú tham gia vào cuộc chơi, có tinh thần hợp tác với mọi người để thực hiện nhiệm vụ chung.

c. Cách tiến hành:

- Để giải quyết thành công những vướng mắc, xung đột nảy sinh trong khi chơi là điều không hề đơn giản, nó đòi hỏi GV phải kịp thời nhận biết và phân biệt một cách chính xác nguồn gốc nảy sinh vướng mắc, xung đột và đưa ra hướng giải quyết hợp lý.

- GV luôn bao quát và theo dõi trẻ trong suốt buổi chơi của trẻ. Giáo viên phải biết lắng nghe và hiểu được những quan điểm của mọi trẻ xung quanh mình. Luôn theo sát để kịp thời phát hiện những vướng mắc, xung đột và giải quyết ngay. Những vướng mắc, xung đột chỉ có thể được giải quyết khi và chỉ khi trẻ hiểu được mong muốn của nhau và giải pháp thật sự tốt khi nó thoả mãn được đòi hỏi của cả hai phía.

- Nếu trẻ có vướng mắc, xung đột nhỏ trong khi chơi thì GV nên để cho trẻ tự giải quyết. Nếu việc giải quyết của trẻ không được thì giáo viên có thể cùng trẻ tạo ra tình huống giáo dục hành vi đạo đức cho trẻ chơi để giải quyết trên tinh thần xây dựng và hoà thuận với nhau. Tuyệt đối không được thiên vị hoặc đổ thêm dầu vào lửa.

d. Điều kiện vận dụng:

- Thường xuyên bao quát trẻ trong khi trẻ hoạt động, nắm bắt được lý do xảy ra vướng mắc, xung đột giữa các trẻ với nhau để có cách giải quyết hợp lý nhất.

- GV phải có nghệ thuật khéo léo trong xử lý những vướng mắc, xung đột để làm cho trẻ không nhận thấy sự áp đặt từ phía GV.

- Bản thân trẻ phải luôn hợp tác với giáo viên để giải quyết những vướng mắc, xung đột xảy ra. Khi có lỗi trẻ phải vui vẻ nhận lỗi, sửa sai và xin lỗi bạn, chấp nhận lời xin lỗi của bạn để tiếp tục đoàn kết, cùng chơi với bạn.

2.2.3. Biện pháp 3: GV tạo điều kiện trẻ thể hiện hành vi đạo đức một cách tự nhiên thoải mái những gì mà trẻ vốn có trong khi chơi trò chơi vận động.

a. Mục đích và ý nghĩa:

GV tạo điều kiện trẻ thể hiện hành vi đạo đức một cách tự nhiên thoải mái những gì mà trẻ vốn có để giáo dục đạo đức ở trẻ. Đây là biện pháp tương như đơn giản nhưng lại có vai trò đặc biệt quan trọng đối với trẻ nhỏ, bởi đó là cơ sở để cho mọi hoạt động giáo dục đều trở nên nhẹ nhàng, hấp dẫn, tạo cho trẻ luôn tự tin, vui vẻ khi tham gia vào các trò chơi. Đây cũng là một chất xúc tác quan trọng để nuôi dưỡng giáo dục trẻ ở trẻ.

b. Nội dung:

GV tạo điều kiện cho trẻ tự bộc lộ tính cách hành vi đạo đức. khuyến khích trẻ nêu cách chơi, luật chơi mới trên tên trò chơi đã có sẵn trong các buổi chơi VĐ. Tạo cảm giác an toàn, bình yên là điều kiện thuận lợi để trẻ được là chính mình. Đó là cơ hội rất tốt phát huy tính tích cực hoạt động ở trẻ phát triển.

c. Cách tiến hành:

- GV nên chủ động hoà mình với trẻ bằng chính tâm hồn của trẻ thơ, hoà mình với trẻ ở mọi lúc, mọi nơi, bất kì lúc nào. Giáo viên MN luôn khuyến khích trẻ chơi thể hiện hành vi đạo đức một cách tự nhiên. Từ đó trẻ sẽ tự tin bộc bạch lòng mình, mạnh dạn hợp sức với các bạn để cùng nhau chiếm lĩnh tri thức và thực hiện công việc chung.

- GV khéo léo lựa chọn những trò chơi vận động phù hợp với trẻ thực hiện, dẫn dắt trẻ đi đến nhiệm vụ của buổi chơi một cách tự nhiên để trẻ không cảm thấy gò bó, nặng nề.

- Khi tổ chức các trò chơi vận động, GV cần nêu tên trò chơi, cách chơi, luật chơi cho trẻ niềm tin vào bản thân và mong muốn được tham gia.

d. Điều kiện vận dụng:

- GV phải tạo điều kiện cho trẻ thể hiện hành vi đạo đức một cách tự nhiên, bộc lộ tính cách của mình trong khi chơi trò chơi vận động.

- Luôn khuyến khích trẻ giáo dục trẻ trong các buổi chơi.

- GV kịp thời uốn nắn những hành vi đạo đức chưa chuẩn, giáo dục đạo đức trẻ trong khi chơi trò chơi vận động.

2.2.4. Biện pháp 4: GV thực hiện hành động mẫu (lời nói hành động) cho trẻ quan sát trong tình huống cụ thể.

a. Mục đích và ý nghĩa:

GV thực hiện hành động mẫu để cho trẻ hiểu được cách chơi luật chơi. Khi mà trẻ hiểu được cách chơi luật chơi đó thông qua trò chơi trẻ sẽ hiểu được những giá trị đạo đức trò chơi vận động, giáo dục trẻ các đức tính tốt, hành vi đạo đức cho trẻ. Sự phát triển toàn diện về nhân cách của trẻ mầm non được

hình thành và phát triển trong quá trình hoạt động học tập và vui chơi. Do đó việc giáo dục hành vi đạo đức cho trẻ mầm non cũng cần được xen kẽ thực hiện trong quá trình học tập và vui chơi của trẻ. Bởi lẽ vấn đề này đóng vai trò vô cùng quan trọng.

b. Nội dung:

Trong quá trình trẻ tham gia chơi trò chơi vận động, GV thực hiện hành động mẫu những hành vi đạo đức cho trẻ qua sát mang tính chất nêu vấn đề giáo dục đạo đức. Tổ chức các trò chơi vận động nhằm kích thích và phát huy tinh thần đoàn kết, tính trung thực, dũng cảm trong các buổi chơi.

c. Cách tiến hành:

- GV theo dõi, quan sát trẻ chơi để kịp thời phát hiện uốn nắn những hành vi chưa chuẩn này sinh trong khi chơi, khuyến khích trẻ nêu cách chơi luật chơi thông qua trò chơi giáo dục tinh thần đoàn kết, trung thực trong khi chơi. Qua đó GV chủ động làm mẫu hành vi đạo đức cho trẻ quan sát theo diễn biến của cuộc chơi.

- Các hành động mẫu được đưa vào trong quá trình chơi phải khéo léo nhằm mở rộng nội dung chơi, vai chơi, hoàn cảnh chơi, giúp trẻ biết liên kết các nhóm chơi với nhau để trẻ phản ánh các mối quan hệ phức tạp của cuộc sống người lớn vào trong trò chơi, đồng thời thông qua mối quan hệ đó trẻ sẽ có cơ hội được hợp tác với các bạn và các mối quan hệ khác nhau của vai chơi một cách hợp lý

d. Điều kiện vận dụng:

- Trẻ hiểu được cách chơi luật chơi.

- GV giáo dục trẻ các hành vi đạo đức chuẩn mực trong khi chơi trò chơi.

- Luôn giữ mối quan hệ tốt đẹp với trẻ tạo cho trẻ cảm giác an toàn trong khi chơi.

3. Kết luận:

Trên đây là một số biện pháp GD đạo đức cho trẻ 5-6 tuổi thông qua TCVD. Các biện pháp trên có mối quan hệ mật thiết với nhau trong quá trình giáo dục trẻ. Để phát huy tối đa hiệu quả các biện pháp nêu trên, GV và phụ huynh trẻ cần phải sử dụng đồng bộ và phù hợp các biện pháp trong suốt quá trình tổ chức TCVD để thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện cho trẻ .

Nghiên cứu này có sự hỗ trợ của Trường Đại học Tân Trào -Tuyên Quang - Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Thị Hòa (2009), *Giáo trình giáo dục học mầm non*, NXB ĐHSP. Hà Nội

2. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2002), *Hướng dẫn thực hiện chương trình chăm sóc và giáo dục trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi*, NXB ĐHSP. Hà Nội